

A Pécsi sík (HUDD20066) Natura 2000 terület fenntartási terve

A terv készítésében részt vettek:

Dénes Andrea
AdNatur Kkt, botanika

Dr. Kovács Tibor és Petrányi Gergely
Magyar Biodiverzitás-kutató Társaság
zoológia

Ács Lászlóné, Dévényi Borbála, Havasi Ildikó, Gáborik Ákos, Márkus András,
Wágner László
DDNPI



Összeállította:
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság



2014
DDNPI

I Az Pécsi sík (HUDD20066) Natura 2000 terület fenntartási terve.....	4
1. A terület azonosító adatai	4
1.1. Név:	4
1.2. Azonosító kód:	4
1.3. Kiterjedés:	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.4.1. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek	4
1.4.2. Jelölő értéknek javasolt élőhely	4
1.5. Érintett települések	4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	5
1.7.2. Településrendezési eszközök	5
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	6
1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv	6
1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet	7
1.7.8. Egyéb tervek	7
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	9
3.1 Természetvédelmi célkitűzés	9
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.1.1. Mocsári és lápi élőhelyek	13
3.2.1.2. Kaszált és nem kaszált cserjésedő rét	15
3.2.1.3. Egykor legeltetett löszdombok gyepei	17
3.2.1.4. Állandóan pangó vizes fűzláp	19
3.2.1.5. Fűz és kőris mocsár- és láperdők	20
3.2.1.6. Nem üzemtevezett, spontán, füzes patakparti fasorok és ligetes fűz- kőris mocsár- és láperdők	22
3.2.1.7. Üde és kisebb részben száraz cserjések, gyep művelési ágú területeken	24
3.2.1.8. Tájidegen fajokkal fertőzött fás állományok gyepeken	26
3.2.1.9. Üzemtervezett erdőrészek	27
3.2.1.10. Gyomos gyepek, gyomos magaskórósok	30
3.2.1.11. „Idegen” élőhelyek	31
3.2.1.12. Forrásmohás csatornák	33
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	34
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	35
3.2.4. Kutatás, monitorozás	36
3.2.5. Mellékletek	36
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	38
3.3.1. Agrártámogatások	38
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	38
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	39
3.3.2. Pályázati források	40
3.3.3. Egyéb	40
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	40

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	40
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	41
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	42
3. Mellékletek.....	43

I Az Pécsi sík (HUDD20066) Natura 2000 terület fenntartási terve

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név:

Pécsi-sík kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód:

HUDD20066

1.3. Kiterjedés:

505,23 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

Élőhelykód	Név
6250*	Síksági pannon löszsztyepek
6410	Kékperjés láprétek meszes, tűzezes vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
6510	Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőrös (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>AlnoPadion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)

*Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelyek

1.4.2. Jelölő értéknek javasolt élőhely

Élőhelykód	Név
6440	Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> társuláshoz tartozó mocsárrétjei

1.5. Érintett települések

Baranya megye: Aranyosgadány, Cserkút, Keszü, Kővágószőlős, Pécs, Pellérd, Zók

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett (átfedő) Natura 2000 terület:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett Natura 2000 terület.

Országos jelentőségű védett természeti terület:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett országos jelentőségű védett terület.

Helyi jelentőségű védett terület:

A Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 23/2011. (V. 31.) Pécs helyi jelentőségű védett természeti értékeiről szóló önkormányzati rendelete alapján létrehozott Nagypáti-dombok és vízfolyás Természetvédelmi Terület (TT) (76,2146 ha) a tervezési területet 44,8650ha-on (Pécs 0238/4, 0240, 0251, 0252 hrsz.-ok), a 51,8356 ha-os Pellérdi-rétek TT 2,8057 ha-on (0181 hrsz.) érinti

Ex lege védett természeti területek

A tervezési területen lévő ex lege védett természeti területek típusa és összterjedése:
láp 181,64 ha

Országos Ökológiai Hálózat Övezete

A tervezéssel érintett terület 100%-a az Országos Ökológiai Hálózat része, annak magterületi övezetéhez tartozik.

Nemzetközi jelentőségű területek:

A tervezési területen nincs átfedő, illetve érintett nemzetközi jelentőségű terület.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.2. Településrendezési eszközök

2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

A Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 9/2005. (V. 12.) Kgy. rendelete Baranya megye területrendezési tervéről

Aranyosgadány

Aranyosgadány Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2001.(VII.4.) számú rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Bicsérd

Bicsérd Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2008.(III.28.) számú rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Keszű

Keszű Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2003.(III.27.) sz. rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Kővágószőlős

Kővágószőlős Község Önkormányzata Képviselő-testületének 13/2000.(XII.15.) sz. rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Pellérd

Pellérd Község Önkormányzatának 7/2005.(V.30.) sz. rendelete Pellérd község Helyi Építési Szabályzatáról

Pécs

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Pécs Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének megállapításáról szóló 46/2009. (XII.21.) rendelete

Zók

Zók Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2008.(IV.3.) számú rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területre az erdőterv rendelet¹ alapján a Baranya Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott, Dél-Baranyai Körzet körzeti erdőterv (jóváhagyási száma: 63572/55/2007, érvényes 2016.12.31.-ig), a Pécsi Körzet körzeti erdőterv (jóváhagyási száma: 103.340/22/2006, érvényes 2015.12.31.-ig), valamint a Hetvehelyi Körzet körzeti erdőterv vonatkozik (érvényessége 2012.12.31-én lejárt az új 2016.01.01-től lép életbe).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

-Nyugat-Mecsek TFVT, 7671 Bicsérd, Alkotmány tér 1., 11.1.21/143/9/2007 (érvényes 2017-ig)

-Mecsekalja VT, 7623 Pécs, Ungvár u. 19., 11.1.21/177/7/2007 (érvényes 2017-ig)

-Pécsudvard és Környéke FTK, 7634 Pécs, Bolgár köz 29., 11.1.21/45-2/2010 (érvényes 2020-ig)

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási tervvel érintett állóvíz, vagy vízfolyás.

1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv

A tervezési területre a Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása körében, a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, 3-3 Fekete-víz, gazdálkodási alegység terve vonatkozik. Közreadja a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Dél-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009.

¹ 11/2010. (II.4.) FVM rendelet

1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet

A tervezési terület nem képezi a világörökség részét és nem készült kezelési tervezet.

1.7.8. Egyéb tervek

A területre egyéb terv nem vonatkozik

2. Veszélyeztető tényezők

A területen belül keletkező veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű	Hatás keletkezés helye (területen kívül/belül)	Érintett terület aránya (%)	Jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorolt hatás
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	belül	25	Érintett élőhelyek kódja: 6410, 6510, 6440 A nem vízállásos, kaszált kékperjés rétek, mocsárrétek és kaszálórétek esetében potenciális veszély az állattartás jelentős visszaszorulása miatt, különösen száraz, aszályos években a beszántás. A Natura 2000 terület határai mentén, a kijelölés előtt több helyen megtörtént a közelmúltban a rétek, legelők felszántása. Az ilyen szántók sokszor belvizesek is, tulajdonosaik igénylik az egyre lejjebb süllyesztett talajvízszintet, ami az egész kijelölt területre kihat.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	belül	25	Érintett élőhelyek kódja: 6410, 6510, 6440 Valós problémát jelent a kaszálás hiánya a réti élőhelyeken. Kaszálás hiányában cserjésednek, inváziós fajok terjednek, de a ma műveltek esetében potenciálisan veszélyt jelent a felhagyás is, hiszen az állattartás a térségben szinte teljesen megszűnt.
A04.01	intenzív legeltetés	L	belül	2,5	Érintett élőhelyek kódja: 6250 Csak potenciális veszély, jelenleg nincs legeltetés, de kezelésként szükséges lenne a száraz gyepekben.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	M	belül	25	Érintett élőhelyek kódja: 6410, 6510, 6440 Egyes cserjésedő élőhelyeken teljes cserje eltávolítás volt az elmúlt években. Bár nagy baj a cserjésedés a területen, de a réteken kb. 10 %-ban optimális

					volna meghagyni ezeket, különösen a szegélyekben, szántók, utak felé, puffer zónaként ideális a cserjesáv megtartása.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	belül	2,5	Érintett élőhelyek kódja: 6250 Jelenleg már nincs legeltetés.
B01	erdőtelepítés	H	belül	25	Érintett élőhelyek: 6410 6510 6440 Valós (megtörtént) és potenciális veszély a gazdálkodók szemében „sem mire nem jó” magaskórós kékperjés élőhelyek erdősítése.
E03	Szemét, hulladék	L	belül	10	Érintett élőhelyek: 3260, 6250, 6410 6510 6440, 91E0 A város közelében az elhagyott, alig járt területeken sajnos megfigyelhető illegális hulladéklerakás.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	belül	25	Érintett élőhelyek: 6410, 6510, 6440. A terület sűrű, ember által járhatatlan, nagy területű, összefüggő cserjés állományaiban kiváló búvóhelyet találnak a vaddisznók. A réteken táplálkozva pusztítást okoznak bolygatásukkal és hagymás-gumós fajok elfogyasztásával egyes területeken, különösen a magaslesek, szórók közelében. (Erre az egyik rétet kaszáló tulajdonos is panaszkodott.) Az élőhelyek kezelése, cserjés területek visszaszorítása a vaddisznó állomány csökkenést is eredményezheti.
K02	természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	L	belül	28	Érintett élőhelyek kódja: 6250, 6410, 6510, 6440 A kiszáradás és a kaszálás vagy a legeltetés felhagyásával az élőhelyek folyamatosan változnak. Mindkét ok a cserjésedés, erdősödés felé vezet a gyepek és rétek élőhelyeken, melyeket itt, erdőklímán akár több száz éves használat alakított ki és tartott fenn.

A területen kívül és belül egyaránt keletkező veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű	Hatás keletkezés helye (területen kívül/belül)	Érintett terület aránya (%)	Jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorolt hatás
E02	Ipari, kereskedelmi területek	L	mindkettő	10	Érintett élőhelyek: 3260, 6250, 6410 6510 6440, 91E0 A város közelében már jelenleg is több tevékenység települt még a

					kijelölés előtt a jelölő élőhelyek közelébe. Ezek megközelítéséhez létrehozott utak, föld alatti vezetékek (szennyvíz, gáz) telepítése érinti a Natura 2000 területet is. További létesítmények esetén, hasonló területi igény veszélyként jelentkezhet a jövőben.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	mindkettő	50	Érintett élőhelyek: 3260, 6250, 6410 6510 6440, 91E0 A még víztelített talajú területeken jelenleg kevésbé jelent veszélyt, de több özönfaj is jelen van a területen, és a kiszáradó gyepekben megfigyelhető terjedésük. A kijelölt terület déli részein a magas aranyvessző (Solidago gigantea) az északi részekben pedig a gyalogakác (Amorpha fruticosa) jelenléte jelentős. Előfordul még japánkeserűfű (Fallopia japonica). A Pécsi-víz mentén csicsóka (Helianthus sp) terjed, az erdőkben pedig utak szélén főképp a japánkomló (Humulus scandens). Előfordul amerikai kőris (Fraxinus pennsylvanica) zöld juhar Acer negundo, selyemkóró (Asclepias syriaca) is a területen.
J02.01	talajfeltöltés, lecsapolás, kiszáritás, általános	M	mindkettő	50	Érintett élőhelyek: 3260, 6410 6510 6440, 91E0 A területet behálózó, a kijelölés előtt létesített meliorációs csatornák valószínűleg túl mélyek, így az élőhelyek szempontjából megfelelő talajvíz nem tud a területen maradni.
K01.03	kiszáradás	M	mindkettő	50	Érintett élőhelyek: 3260, 6410 6510 6440, 91E0

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1 Természetvédelmi célkitűzés

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak:

Általános célkitűzés:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok, mint a kiskécske, a vöröshasú unka, keleti lápi bogoly, magyar tarsza, nagy tűzlepke, valamint az előforduló közösségi jelentőségű

élőhelytípusok (6250*, 91E0*, 3260, 6410, 6430, 6440, 6510) kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, továbbá a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Fő célkitűzések:

- A területen található vizes élőhelyek megőrzése, megfelelő vízállapotuk fenntartása. - A terület szárazodó kékperjés láprétjeinek kedvezőbb természetvédelmi helyzetbe hozása.
- A terület sztyeprétjeinek megőrzése.
- A túlnyomó részt mezőgazdasági, lakó és ipari területekkel övezett természetközeli és féltermészetes élőhelyek védelmének biztosítása, a kedvezőtlen hatások kiküszöbölése.

További célok és célkitűzések:

- A gyeses területek megfelelő kezelésének biztosítása, a cserjésedés megelőzése. - Az antropogén hatásra kialakuló gyakori tüzesetek megelőzése
- A közösségi jelentőségű élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása érdekében a rájuk jellemző, védett növényfajoknak (*Iris sibirica*, *I. graminea*, *Digitalis lanata*) védelme.
- A vízfolyások mellett kialakult és erősen degradálódó szegélytársulások és mocsár- és láperdők természetességének javítása.
- Inváziós (pl gyalogakác, aranyvessző) növények bekerülésének, terjedésének megelőzése.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, és részben az élőhelyrekonstrukciós és intézkedési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv, melyek az alábbi fejezetekben kerülnek részletezésre.

A támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági

eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek megmaradjanak, emellett a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a jövőben kívánatos gazdálkodásra. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

Kezelési egységek – KE

Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 12 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a melléklet térképe mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban és 2014-ben tapasztalt élőhely és élőhelyállapot felmérés alapján történt. A kezelési egységek határai nem mesterséges vonalakat vagy telekhatárokat követő egységek és nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe kell venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információ, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Kód	ÁNÉR élőhely	Élőhely Natura 2000 kód	Érintett művelési ág	Jellemzők:
KE-1	B1a, B5, D2, D5, D6 illetve ezekkel együtt megjelenő élőhelyek (P2a OD élőhelyekkel komplexben is)	-	út, kivett	Mocsári és lápi élőhelyek Fő kezelési tényező a vízigény biztosítása, kaszálás lehetséges, illetve szükséges lehet.
KE-2	D34, E1 D34xP2a	6440, 6510	gyep	Kaszált és nem kaszált cserjésedő rét
KE-3	Nagyárpádi dombok gyepjei: H5a OB, OC	6210, 6250*	gyep	Egykor legeltetett löszdombok gyepjei. Legeltetés, cserjék visszaszorítása javasolt.
KE-4	J1a	-	gyep	Állandóan pangó vizes fűzláp (nem erdő), megfelelő

				vízigény biztosításán kívül nincs teendő
KE-5	Üzemtervezett J2, J2xB5 *	-	szántó	Fűz és kőris mocsár- és láperdők.
KE-6	Nem üzemtevezett J2, RA, RB (kivéve egy RB-be sorolt erdőréssz, ami üzemtevezett)	-	nádas, kivett mocsár, vízállás, patak, gyep	Nem üzemtevezett, spontán, fűzes patakparti fasorok és ligetes fűz- kőris mocsár- és láperdők.
KE-7	P2a, P2b, P2a x B5 D5x J2 P2b x D34	91E0*	erdő, gyep	Üde és kisebb részben száraz cserjések, gyep művelési ágú területeken. Üde cserjésként jellemzően és elég sok helyen a rekettyefűzesek mellett, spontán galagonya cserjések is kialakultak. Ezeknél a cserjésedés megelőbbi visszaszorítása a gyep visszaállítása a javasolt cél (kivétel az öreg, már 15-20 éve is meglevő galagonyacserjések és a rétekkel egységként kezelve 10, de max 30 %-nyi rekettyefűzes). D5x J2 – Levágott újra sarjadó kőrises láp lápi magaskóróson.
KE-8	RDb S6	-	erdő	Tájidegen fajokkal fertőzött fás állományok gyepeken, elsődleges kezelési cél az inváziós fajok irtása
KE-9	Üzemtervezett RB, RC*, P3*			Üzemtervezett erdőrészek, öreg nemes nyár és különböző korú kocsányos tölgy

				telepítések.
KE-10	OB, OC, OF			Gyomos gyepek, gyomos magaskórósok
KE-11	TI T9			„idegen” élőhelyek
KE-12	Aa			Forrásmohás csatornák

*üzemtervezés felülvizsgálandó: Cserkút 18-A, Kővágószőlős 40 C és 40 D, Pécs 11-G és 11-A

3.2.1.1. Mocsári és lápi élőhelyek

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása:

Fátlan (esetleg elszórtan cserjés) a talajvíz által leginkább befolyásolt, lápi és mocsári élőhelyek (nádasok, magassásrétek, mocsári és lápi magaskórósok).

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek, tavikákások

B5 - Nem zsombékoló magassásrétek – élőhely-komplexben is a D6 kódú ártéri és mocsári magaskórós élőhellyel

D2 – kékperjés rétek

D5 – patakparti és lápi magaskórósok

D6 – ártéri és mocsári magaskórósok

ezekkel együtt megjelenő P2a és OD élőhelyekkel

Natura 2000 élőhelyek:

6410 - Kékperjés láprétek meszes, tűzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae)

6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

- A kezelési egységbe sorolt élőhelyeken (területeken) jelenleg (néhol időszakos kaszálást kivéve) gazdálkodás nem folyik. Rendszeres kaszálást ezek az élőhelyek magas talajvíz mellett nem is igényelnek. Jelentős cserjésedésük kiszáradás esetén várható, és ma is tapasztalható, ebben az esetben a cserjék visszaszorítására kell törekedni, évente vagy néhány évente ismétlődő cserjeirtással, illetve a mentesített részek kaszálásával. Az elszórtan megjelenő őshonos cserjék és hagyasfák jelenléte (kiemelten a rekettyefűz) a területegységek kb. 10 %-áig kedvező, hiszen az élőhely változatosságát növelik, de legfeljebb a területegységek kb. 30 %-áig elfogadható meghagyni ezeket.
- Utak „idegen” élőhelyek, pl. szántók felé pufferzónaként előnyös a cserjesáv meghagyása.

- Kaszálás és legeltetés lehetséges. Állandó éves szintű kaszálás esetén a kaszálás tarlómagasságának beállítása fontos a több helyen előforduló, zsombékos nőszirom és sásfajok fennmaradása érdekében.
- A kaszálási időben virágzó vagy termő fajok szaporodása érdekében a kaszálás időszakos vagy eltérő területenkénti, mozaikos szüneteltetése javasolt (Javasolt egyes területrészeket évente kaszálatlanul hagyni).
- Kaszálás kezelésként is szükséges lehet abban az esetben, ha kiszáradás vagy más ok következtében gyomosodás, cserjésedés tapasztalható. Kaszálni ez esetben néhány évente is elegendő lehet.
- Legeltetéshez a talajvíz többnyire magas, de ha igény van rá, legeltetés megfelelően maximált számú állattal lehetséges.
- A terület néhány nádasában nádaratás valószínűleg soha nem volt, nádaratás kezelésként nem szükséges, de a tiltására sincs indok. Kaszálás keretében a nádasodó magassásosok is lekaszáthatók.
- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01)

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A hatályos jogszabályok értelmében a tervezési terület valamennyi gyepterületére a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok vonatkoznak az alábbiak szerint. Ezek kötelezően betartandók.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A kaszálás, szárazzás esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28). *(! 10-30 % között)*
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
 - A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)
 - Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08). *Megjegyzés: az előírás a gyepterületekre vonatkozik, ideiglenes lerakódókat is beleértve, valamint a területekkel határos erdők, bokrosok szegélyében sem javasolt.*

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen az élőhelyek vízháztartásának javítását eredményező vízügyi beavatkozások szükségesek. A víz megtartása a legfontosabb kezelési tényező lenne ebben a kezelési egységben. A víz megtartása legalább nyár elejéig fontos a mocsári és lápi élőhelyek számára. Javítaná a degradált állapotúakat és segítene egyes özöngyomok visszaszorításában. A Natura 2000 területen belüli és azon kívüli eltérő vízigényből adódó konfliktus optimális megoldását kereső vízügyi-műszaki felmérés és tervezés kidolgozása és végrehajtása javasolt.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egység a terület legmagasabb természeti értéket is képviselő, olyan meghatározóan nem fás, lápi és mocsári élőhelyeket tartalmazó - a (c) bekezdésben felsorolt élőhelyek - területei, ahol a természeti adottságok, elsősorban az időszakos vagy tartós felszíni vízborítás vagy legalább a víztelített talaj miatt gazdálkodásra kevésbé alkalmas. A vízborítás a magas talajvíz az élőhelyek elsődleges meghatározó környezeti igénye is egyben. A kezelési egység területén a kezelés fő feladata a jelölő élőhelyek fenntartása, valamint az ezekkel komplexet, mozaikos egységet alkotó vízbefolyásolt, nem jelölő élőhelyek fenntartása. A terület szárazodása miatt, illetve az elmúlt évek aszályos időszakában nyílt lehetőség néhol kaszálásukra.

3.2.1.2. Kaszált és nem kaszált cserjésedő rét

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

A terület természeti értéket képviselő, jelölő élőhelyeinek minősülő mocsárrétjeit (D34), franciaperjés kaszálórétjeit (E1) foglalja magába, amelyek kedvező állapotban tartásához a kaszálóként történő hasznosítás szükséges.

(b) Kezelési egység meghatározása:

Jelenleg is kevés kivétellel jórészt kaszált rétek. Részben régóta kaszáltak, részben a közelmúltban kezdték kaszálni ezeket.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

D34 – Mocsárrét

E1 – Franciaperjés rétek

Komplexben kaszált D2 – kékperjés rétek

Natura 2000 élőhelyek:

6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei

6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Részben 6410 - kékperjés réttel komplexben

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó kaszálás folytatása, a zsombékos fajok kímélete érdekében megfelelő tarlómagassággal. A kaszálási időben virágzó vagy termő fajok szaporodása (pl. szibériai nőszirom (*Iris sibirica*)) érdekében a kaszálás időszakos vagy mozaikos szüneteltetése javasolt. Legeltetés nem javasolt. Ahol jelenleg nincs kaszálás (de korábban volt) ott javasolt a kaszálás visszaállítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- A réteket évente csak egyszer lehet kaszálni (GY80).
- A kaszálás, szárazzás esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni (GY86).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28). (*max 30 %-ig*)
- A természetes gyepekben őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna- és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08). *Megjegyzés: az előírás a gyepterületekre vonatkozik, ideiglenes lerakódókat is beleértve, valamint a területekkel határos erdők, bokrosok szegélyében sem javasolt.*

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A KE-1 kezelési egységnél leírt magasabb és tartósabb talajvíz megtartását célzó beavatkozások tervezése és kivitelezése kedvezőbb állapotba hozná e kezelési egység élőhelyeit is.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység mocsárrétjeinek és kaszálórétjeinek - a (c) bekezdésben felsorolt élőhelyek - fenntartását a kaszálás biztosítja, annak hiányában becserjésedés, gyomosodás, inváziós fajok terjedése várható, majd a terület be is erdősödhet. A közelmúltban megkezdett kaszálás egyes réteken látványos változást okozott a korábban ott tömegesen élő szibériai nőszirm (*Iris sibirica*) populáció jelentős mértékbeli csökkenésével. Ennek oka nem ismert, de a kiszáradás mellett, a kaszálás túl alacsony tarlómagassága is lehet, ezért arra fontos odafigyelni.

3.2.1.3. Egykor legeltetett löszdombok gyepei

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása:

A terület nagyárpádi részének domboldali száraz gyepei. Jelenleg nem hasznosított, részben erősen cserjésedő löszgyepek. A kezelési egység a természeti értéket képviselő, jelölő élőhelynek minősülő lösz sztyepprét fragmentek (H5a) és a környezetében levő degradáltabb száraz és üde gyepek, cserjésedő gyepek (OB, OC, P2b-vel, S6-tal) foglalja magába, amelyek kedvező állapotban tartásához legelőként való hasznosítás visszaállítása volna optimális, a cserjésedett részekeken pedig cserjeirtás szükséges. Legeltetés hiányában mozaikos (időben és térben változó) kaszálása javasolt. A terület helyi védett terület is. Kezelésének összehangolása a helyi védett terület kezelésének előírásaival is szükséges.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

H5a – Löszgyepek

OB – gyomos üde gyepek

OC – gyomos száraz gyepek

Natura 2000 élőhelyek:

6250 *Síksági pannon löszsztyepp

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó legeltetés visszaállítása. Ennek hiányban cserjeirtás és ahol a domborzat engedi, legalább alkalmi kaszálás is javítana a terület állapotán. Rendszeres kaszálása esetén mozaikos, időben és térben változó kaszálás javasolt. Vagyis a terület egyes részeit, évente máshol, kaszálatlanul kell hagyni. Legeltetés

esetén juh és /vagy szarvasmarha (korábban is ezek legeltek), valamint kontroll melletti maximált állatlétszám tartása javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY 44)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)

Legeltetés hiányában:

- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08). *Megjegyzés: az előírás a gyepterületekre vonatkozik, ideiglenes lerakodókat is beleértve, valamint a területekkel határos erdők, bokrosok szegélyében sem javasolt.*

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Cserjék és tájidegen fajok (főképp a terjedő, magszóró bálványfa (*Ailanthus altissima*) és ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) példányok és a fiatal gyeppen megtelepült bálványfák mielőbbi eltávolítása, és jelentős mértékű cserjésedés visszaszorítása. Megoldás keresése a gyepet hosszabb távon fenntartó legeltetésre.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület évszázadok óta legeltetett, ezért a (c) bekezdésben felsorolt élőhelyek fenntartása optimálisan ezzel a hasznosítással képzelhető el.

Bár két gazda is tart szarvasmarhákat a faluban, egyszerűbbnek tartják az istállózó állattartást. Legeltetésre ösztönző pályázat, támogatás esetén állataik remélhetőleg legeltetésbe vonhatók.

3.2.1.4. Állandóan pangó vizes fűzláp

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a terület magas természeti értéket is képviselő cserjés lápi élőhelyei tartósan magas vízborítás mellett, ahol a természeti adottságok, elsősorban a tartós felszíni vízborítás vagy legalább a víztelített talaj miatt gazdálkodási tevékenység nem folyik. A vízborítás, a magas talajvíz az élőhely elsődleges meghatározó környezeti igénye is egyben.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

J1a – Fűzlápok

Natura 2000 élőhelyek:

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

Az élőhelyen gazdálkodás nem folyik, és azt a jelenlegi állapota (magas talajvíz) nem is teszi lehetővé. A kezelési javaslatok alapja a terület bolygatatlanságának fenntartása, a beavatkozások minimalizálása.

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01)

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani. (GY21)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08). *Megjegyzés: az*

előírás a gyepterületekre vonatkozik, ideiglenes lerakódokat is beleértve, valamint a területekkel határos erdők, bokrosok szegélyében sem javasolt.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Mint KE-1 nél: A területen az élőhelyek vízháztartásának javítását eredményező, vízügyi beavatkozások szükségesek. A víz megtartása a legfontosabb kezelési tényező ebben a kezelési egységben. A víz megtartása legalább nyár elejéig fontos a mocsári és lápi élőhelyek számára. Javítaná a degradált állapotúakat és segítene egyes özöngyomok visszaszorításában. A Natura 2000 területen belüli és azon kívüli eltérő vízigényből adódó konfliktus optimális megoldását kereső vízügyi-műszaki felmérés és tervezés kidolgozása és végrehajtása javasolt.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetes élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A ritka élőhelyként a fűzláp fenntartása (91E0) , valamint az ezzel komplexet, mozaikos egységet alkotó vízbefolyásolt, nem jelölő élőhelyek fenntartása. A minden bizonnyal tűzeges, a vegetációs időszak egy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek és talaj sérülésének kockázata nélkül művelés nem végezhető, fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A fenntartás szempontjából a megfelelő vízháztartás és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges.

3.2.1.5. Fűz és kőris mocsár- és láperdők

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: A kezelési egység üzemtervezett fehér fűzes és magyar kőrises mocsár- és láperdők. (üzemtervezés felülvizsgálandó: Cserkút 18-A, Kővágószőlős 40 C és 40 D, Pécs 11-G és 11-A (ld. fent adminisztratív intézkedési javaslatok)

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

J2 Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők

Natura 2000 élőhelyek:

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

üzemtervezés egyes esetekben felülvizsgálandó: Cserkút 18-A, Kővágószőlős 40 C és 40 D, Pécs 11-G és 11-A

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01)
- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos

erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.(E03)

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).(E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének (E16)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.(E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet előírásai betartandók.

A kezelési egységet alkotó üzemterezvezt erdők esetében a gazdálkodást és kezelést a vonatkozó erdőterv rendelet, a körzeti erdőterv és az üzemtervek szabályozzák, melyek előírásai betartandók.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni,
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44).
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Mint KE-1 -nél: A területen az élőhelyek vízháztartásának javítását eredményező vízügyi beavatkozások szükségesek. A víz megtartása a legfontosabb kezelési tényező lenne ebben a kezelési egységben. A víz megtartása legalább nyár elejéig fontos a mocsári és lápi élőhelyek számára. Javítaná a degradált állapotúakat és segítene egyes özöngyomok visszaszorításában. A Natura 2000 területen belüli és azon kívüli eltérő vízigényből adódó konfliktus optimális megoldását kereső vízügyi-műszaki felmérés és tervezés kidolgozása és végrehajtása javasolt.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Természetközeli, általában spontán kialakulású élőhelyek, további erdőtelepítés, illetve mesterséges felújítás nem javasolható

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

Fás mocsári élőhelyek mocsári aljnövényzettel, ritka védett fajokkal is, néhol ligetesen álló fákkal jellemezhetőek a fűz és kőris mocsár- és láperdei, tipikusan a 91E0 spontán, természetszerű állományai. Eredetük sokszor spontán. Madár élőhelyként is fontosak. Fás élőhelyként egy kultúrtáji környezetben tartamos megtartásuk indokolt.

3.2.1.6. Nem üzemtevezett, spontán, fűzes patakparti fasorok és ligetes fűz- kőris mocsár- és láperdők.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása:

Őshonos fafajú (nem üzemtervezett) fa- és cserje állományok, fasorok

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

J2 – fűz- és kőrismocsár nem üzemtervezett

RA – Őshonos fafajú facsoportok, fasorok erdősávok

RB – Őshonos fafajú pionír puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Natura 2000 élőhelyek:

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

A fásszárú állományok alatt és között előfordulhatnak a 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai maradvány foltjai

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

- A területeken gazdálkodás nem folyik (nem erdőgazdálkodási üzemtervezett fás élőhelyek). A kezelésük esetében a legfontosabb az inváziós fajok szaporodását akadályozni e területeken.
- Az ilyen fás területek esetében az öreg ligetes, fás erdők, patak menti öreg fűzfák és fasorok és az üde rekettye füzesek megtartása javasolt.
- A gyepterület (legelő, rét) művelési ágban lévő területen fakivágás és cserjeirtás helyreállításhoz minősül, ezért ahhoz előzetesen a természetvédelmi hatóság engedélyét be kell szerezni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Amennyiben kivett területeken alakultak ki, Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások nincsenek, viszont ha gyepterületek szukcessziójával alakultak ki, kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14). *Megjegyzés: mivel a 269/2007 kormányrendeletben kötelező előírás, a kezelési egység csak azon a termőhelyeire értelmezendő, melyek nem gyepterület, melyek nem gyepterület.*
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kialakult őshonos, liget-, láp- és mocsárerdő természetközeli állományainak megőrzése, melynek adminisztratív támogatása lehet a jogszabálynak megfelelő méretű állományok erdőrezsztelként történő felvétele, mely esetben mindenképp a védelmi cél legyen az elsődleges. A zavartabb, vagy invazív fajokkal erősen terhelt állományokban célszerű a gyepterület rekonstrukciója. Az élőhelytípus a legtöbb esetben inváziós fajok fertőzésének kitett, amely ellen folyamatos védekezés szükséges, már megjelent fertőzés esetén szükséges a terület rekonstrukciója.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a 91E0 típus, valamint az aljnövényzetként megjelenő 6430 típus védelme érdekében a természetes, nem gyomos állományok védelme indokolt. A részben idős fákból és cserjékből álló, fa-és cserjesorai, foltjai az élőhelyi sokféleség és táji érték szempontjából jelentősek. Gyakran pufferezónaként is működnek a kijelölt terület szegélyein. Állományait elsődlegesen a tájidegen fajok agresszív terjedése, és az illegális illetve szakszerűtlen fakitermeléssel szemben szükséges megvédeni.

3.2.1.7. Üde és kisebb részben száraz cserjések, gyepterületen.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása:

Galagonyacserjések gyepterületi ágú ingatlanokon. Olyan állományok, melyekben a gyepterület még visszaállítható, mert a cserjés még ligetes, vagy ha záródott is, elég fiatal és a gyepterület fajainak egy része még megvan a cserjék alatt és részben valószínűleg a talajban mag, gumó, hagyma, gyöktörzs formájában.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

P2a – üde nedves cserjések

P2b – Galagonyás-kökényes cserjések

P2a x B5 - Üde nedves cserjések magasságos aljnövényzettel

D5 x J2 - Pataktörzsi és lápi magaskórósok lág- és mocsárrdő foltokkal

P2b x D34 Üde nedves cserjések mocsárrdő aljnövényzettel

Natura 2000 élőhelyek:

Az üde cserjések egyes esetekben - liget- és mocsárrdők fiatal, jellemzően füzes állományai - 91E0 * Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) besorolásúak lehetnek, de az ilyen foltok tipikusan a KE6 részét képezik.

A cserjések alatt visszaszorulóban levő fátlan élőhelyek a terület bármelyik jelölő típusa lehetnek, tehát 6250 * Síksági pannon löszgyepek, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tözezes vagy agyag-bemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai, 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

- A gyepterület (legelő, rét) művelési ágban lévő területen fakivágás és cserjeirtás helyreállításhoz minősül, ezért ahhoz előzetesen a természetvédelmi hatóság engedélyét be kell szerezni.

Javasolt kezelés:

- P2a - Üde, nedves cserjéseken belül a rekettgyefűzes állományaira vonatkozó javaslat: túlzott elszaporodásukat javasolt megakadályozni, ezért élőhelyükön egy nagyobb egységben szemlélve (a környező megmaradt gyepekkel együtt) max 30 % rekettgyefűz megmaradása javasolt.
- P2b – Galagonyás-kökényes cserjések – fiatal állományai (ligetes, vagy már záródott de fiatal) és a P2a – üde nedves cserjések közül az üde nedves élőhelyen felnőtt galagonyacserjések fiatal állományai kezelésére javasolt a gyepterület megfelelő gyepterület fenntartása cserjeirtással, kaszálással és / vagy legeltetéssel. A cserjék eltávolítása után kaszáló rét illetve gyepterület kialakítása javasolt és elsődlegesen támogatandó, ez esetben a továbbiakban a kialakuló élőhelynek

megfelelően kezelendő és a megfelelő kezelési egységbe átsorolandó (KE-1, KE-2, KE-3),

- P2b – Galagonyás-kökényes cserjések – öreg; idős, vastag törzsű egyedekből álló, záródott állományai, melyek ágrendszere alulról felkopaszodott ezért viszonylagosan átjárhatóvá váltak. Ezek kezelésére javasolt: Egykori gyepterületeken nőttek fel (amennyiben művelési ágak jelenleg is gyeppel), egyedi elbírálás alapján lehetséges további sorsuk és kezelésük meghatározása (spontán erdősödés kivárása, gyeppel kialakítása ismét, vagy akár erdőtelepítés). Elsődlegesen javasolt ismét a gyeppel kialakítása. Nem javasolt azonban más művelési ágba sorolásuk, erdőüzemtervezésük, mert nem erdők, és nem javasolt természetesen szántó területté alakításuk sem. Jelenleg ezek – bár botanikai értékük kicsiny - számos állatháborítatlan élőhelyei.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Amennyiben kivett területeken alakultak ki, Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások nincsenek, viszont ha gyeppel területek szukcessziójával alakultak ki, kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14). *Megjegyzés: csak a nem gyeppel művelési águ területekre érvényes, mivel az előírás a 269/2007 kormányrendelet kötelező eleme.*
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok::

Galagonyacserjések helyén a gyeppel és a gyeppel művelés visszaállítása a művelési ágnak megfelelően javasolt és támogatandó. Cserjeirtás és rendszeres kaszálás. Sikeres gyepprekonstrukció esetén gyeppelként kezelendő, és átsorolandó a megfelelő KE-1, KE-2, KE-3 kezelési egységbe.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

Olyan gyepterület művelési ágú, de cserjés élőhelyek, melyek a kezelés (használat) hiányában és a kiszáradás miatt cserjésedtek be (P2b típus), ha elég fiatalok még legalább részben visszafordíthatók. Terepi tapasztalatok és a Google Earth 2004-ig feldolgozott légifotó sorozatok adatai alapján ezek a gyepek a kijelölést követően, az elmúlt 10 év során cserjésedtek be, vagy gyorsult fel cserjésedésük, ezért gyeppé visszaállításukra minden esély megvan. Összefüggőbb galagonyacserjés állományok esetében a gyepterület visszaállításához esetén több éves visszaterő kezelés szükséges. Terjedésük kezelés hiányában felgyorsul, teljes záródásuk a Natura 2000 élőhelyek (6250, 6410, 6430, 6510) csökkenését okozza, ami a kijelölés céljaival ellentétes.

3.2.1.8. Tájidegen fajokkal fertőzött fás állományok gyepeken

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen vagy ideghonos fajok erdei és spontán felnőtt, tájidegen fás állományok gyepeken, melyek inváziós tulajdonságaik miatt kiirtandók.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

RDb – őshonos fajokkal vegyes ideghonos erdők 75 % feletti adventív faj alatt

S6 – bálványfás gyepterület, zöld juhar és amerikai kőris foltjai mocsári, lápi környezetben.

Natura 2000 jelölő élőhely:

Nincs érintett Natura 2000 élőhelytípus.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

- Üzemtervezett erdők esetében erdőterv szerint, de javasolt az ideghonos és inváziós fafajok lecserélése az erdőnevelés, - kezelés során.
- Gyepeken felnőtt spontán tájidegen fás állomány mechanikus vagy vegyszeres eltávolítása után, helyük gyepeként kezelendő és átsorolandók a KE-3 kezelési egységbe.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Ha gyepterület művelési ágú területek szukcessziójával alakultak ki, kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.(E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt az idegenhonos és inváziós fafajok lecserélése a gazdálkodás során az üzemtervezett erdőkben. Gyepéken a az inváziós fajok állományainak teljes eltávolításának tervezése és megvalósítása szükséges, nem csak az érintett, de a környező élőhelyek védelme érdekében is.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Gyepéken az inváziós faállományok helyére erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

Kevésbé értékes vagy tájidegen erdők, és fás állományok állapotának javítása az inváziós fajok eltávolítása a Natura 2000 területen a többi élőhely értékeinek megőrzését (inváziós fajok terjedésének helyszínei pl.) is segíti, ezért szükséges az összes természetközeli élőhely, de kiemelkedően a környező jelölő gyepes élőhelytípusok (6250, 6410, 6430, 6510) védelme érdekében.

3.2.1.9. Üzemtervezett erdőrészek

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: Üzemtervezett erdők, melyek nem mocsár- vagy láperdők, nem sorolhatók J2-be (üzemtervezés felülvizsgálandó: Cserkút 18-A, Kővágószőlős 40 C és 40 D, Pécs 11-G és 11-A

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdő

RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő

P3- Újonnan létrehozott őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal fásítás

Natura 2000 jelölő élőhely:

A jellegtelen erdők ÁNÉR szerint definíciója szerint azok nem feleltethetők meg természetes típusokkal, így Natura 2000 élőhelytípusokkal sem, de egyes esetekben ligeterdő állományokkal rokon, vagy azzá fejlődni képes állományok lehetnek. Ez esetben 91E0 * Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) áttételes érintettsége fordulhat elő.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

Szükséges a kezelési egységben az őshonos, termőhelyazonos fafajú állományok természetességének növelése, illetve a nem őshonos vagy termőhelyidegen állományok üzemterv szerint meghatározott ütemben történő cseréje természetközeli fafajösszetételű állományokká. Amennyiben ehhez az üzemtervek módosítása szükséges, azt a következő tárgyalások során lehet érvényesíteni.

Az állományokban fontos a megfelelő kor és térszerkezet kialakítása, emellett a koros és nagy fákhoz kötődő fajok védelme érdekében elsődleges az idős faegyedek kímélete, valamint a xilofág fajok életterének biztosítása érdekében a lábon álló és fekvő holt faanyag biztosítása. Az állományok kezelése során előnyben részesítendő a természetközeli és a környezet kíméletét biztosító módszerek. Kiemelt figyelmet kell fordítani a gazdálkodás során a környező fátlan élőhelyek kíméletére, főképp a közelítés, szállítás illetve készletezés során.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A területre érvényes körzeti erdőtervek vonatkozó rendelkezései az üzemtervezett erdők vonatkozásában

41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény vonatkozó rendelkezései.

A 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelete az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében. (E01)
- Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. (E04)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is). (E15)
- Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása. (E24)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/községi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)

- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38)
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- Tuskóprizmák, tuskópaszták nem létesíthetők. (E82)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen jelölő 91E0 állapot elérése, illetve annak természetes állományai és a környező jelölő gyepek (6410, 6430, 6510) védelme, gyomok általi fenyegetettségének megelőzése érdekében szükséges az őshonos állományok fafaj és térszerkezetének természetéhez történő lehető legjobb közelítése, valamint a termőhelyazonos állományok kialakítása. A termőhelyi szempontból erdők nevelésére nem megfelelő területeket célszerű kivenni a termelő erdők közül és azokat vagy ligetes formában hagyni meg a természetes folyamatoknak megfelelően, vagy visszaalakítani szükséges fátlan élőhelyekké.

Az erdők kialakulása a területen a prioritásként kezelt fátlan élőhely típusok kárára nem kívánatos természetvédelmi szempontból, így a szukcesszió akadályozása szükséges. Kivételt jelenthet ez alól a löszgyepi területeken (6250, Nagypáti dombok) egy esetleges löszölgyes (91I0) élőhely rekonstrukció, mivel a típus egy potenciálisan kialakítható, értékes élőhely, amely jelenleg hiányzik a területről.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

További erdőállományok telepítése nem javasolt, a véghasználat után őshonos, természetes fafajkészletű tér és korszerkezetű erdők kialakítása a cél.

(i) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A terület alapján véve fátlan jelölő élőhelyek által dominált, melyeket több helyen a természetes szukcessziós folyamatok is területcsökkenéssel fenyegetnek (6250, 6410, 6430, 6510). Ebből következően nem kívánatos a mesterséges erdőterület kialakítás sem. Ugyanakkor a gazdálkodásban a terület természetességének megőrzése és javítása érdekében mindenképpen előtérbe kell helyezni a természetkímélő, természetes viszonyokat figyelembe vevő erdőgazdálkodási formákat és célállományul természetes erdőket (91E0, 91I0) kell kijelölni illetve kialakítani.

3.2.1.10. Gyomos gyepek, gyomos magaskórósok

(a) Kezelési egység kódja: KE-10

A kezelési egységhez jellegtelen vagy gyomos mocsári és gyepek élőhelyek tartoznak, ahol jelenleg gazdálkodás érdemben nem folyik.

(b) Kezelési egység meghatározása: Elgyomosodott, alacsony természetességű üde gyepek vagy mocsári (magassásos) élőhelyek főképp szegélyekben.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

OB – jellegtelen üde gyepek

OC – gyomos száraz gyepek

OF – magaskórós ruderalis gyomnövényzet

Natura 2000 élőhelyek:

A kezelési egység élőhelyei nem sorolhatók Natura 2000 élőhelytípusok közé.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

A vizes, mocsári és üde élőhelyek állapotának javítása megfelelő vízháztartás biztosításával (KE-1-nél leírt élőhely rekonstrukció) érhető el. Amennyiben ezt sikerül elérni és a gyomosodás is megfékezhető, az érintett területek viszonylag hamar a termőhelynek megfelelő természetközeli élőhelytípussá alakulhatnak, amely többnyire egy jelölő élőhelyi állapot elérését is jelenti.

Ennek érdekében az üde vagy szárazabb jellegtelen gyepek kaszálása és vagy legeltetése szükséges, ill. javasolt. A kaszálás a nagyfokú gyomosodás meglétéig évente legalább kétszer történjen, figyelemmel az esetleg jelen lévő inváziós fajok virágzási idejére is. A gyomosodás megfékezésében megfelelő állatállomány (nedves részeken szarvasmarha, szárazabb részeken, ló és juh) alkalmazása is szóba jöhet a területek rekonstrukciójában és fenntartásában.

Amennyiben a viszonyok a természetesebb állapothoz közelítenek, a terület átkerülhet a fentebb felsorolt, természetes fátlan kezelési egységek (KE1, KE2, KE3) valamelyikébe.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Más művelési ágú terület esetében kötelező előírások nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni. (GY81)
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86)
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY106)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Élőhelyrekonstrukció (GY118)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységben javasolható a cserjeirtás, valamint zavarástűrő és gyomfajok visszaszorítása érdekében évi kétszeri, vegetációs időszakban végzett kaszálás vagy akár alkalmasszerű kaszálás is, a kaszálás adott feltételek esetén helyettesíthető vagy kombinálható legeltetéssel is. Középtávon cél a területek természetsszerű lágyszárú élőhelyekként történő rekonstrukciója (6250, 6410, 6430, 6250), amely egyrészt növeli a terület értékét, másrészt megszünteti a szomszédos, természetes állományok gyomok általi fenyegetettségét is.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható (kivéve extenzív állattartást kiszolgáló bontható faszerkezetű épület).

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(i) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység élőhelyei gyomok, inváziós fajok terjedésének gócpontjai lehetnek. A kezelés fő feladata a kezelési egységben levő élőhelyek további gyomosodásának megakadályozása, állapot javítása kaszálással vagy legeltetéssel, ezen keresztül pedig a természetközeli, többnyire jelölő élőhelytípusok (6250, 6410, 6430, 6250) rekonstrukciója.

3.2.1.11. „Idegen” élőhelyek

(a) Kezelési egység kódja: KE-11

(b) Kezelési egység meghatározása: A természetes és természetközeli élőhelyek közé ékelődő idegen területek.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

T1 – intenzív szántó
T9 – kiskertek

Natura 2000:
Nincs érintett élőhelytípus

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

A szántóföldi gazdálkodást úgy szükséges folytatni, hogy a szántókkal érintkező gyepek, cserjések, ligeterdők, vizes területek ne sérüljenek. A szántás során a szántó parcellán belül kell maradni. A szántókkal érintkező őshonos cserjesorokat kímélni, a határos gyepeken a deponálást kerülni kell. Vegyszeres kezelés esetén fokozottan figyelni kell az elsodródásra. Az alkalmazott agrotechnikában törekedni kell a természetbarát szerek használatára. A területen található szántókon javasolt a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható mezőgazdálkodási gyakorlat kialakítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

Reálisan a támogatási rendszerbe illeszthető előírás javaslat nem adható. Természetvédelmi szempontból a területek élőhelyrekonstrukciója lenne ideális.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egységekre nem vonatkoznak kötelező előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni (SZ09)

Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható (SZ10)

A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt javasolt hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni. (SZ15)

Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19)

Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos (SZ21)

Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos (SZ22)

Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24)

Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket. (SZ36)

Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel (SZ55)

Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők (SZ67)

Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése (SZ74)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból kívánatos lenne a szántóterületek felhagyása és az ökológiai viszonyoknak megfelelő, lehetőleg üde rét kialakítása (6510, 6410). Az élőhely-rekonstrukció során javasolt intézkedések a fenti önkéntesen vállalható előírások között. Ezen kívül feltehetőleg nagyban segítené a folyamatok

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható (kivéve extenzív állattartást kiszolgáló bontható faszerkezetű épület).

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén erdőtelepítés hazai és a tájban is honos fafajjal javasolható

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántó közvetlenül érintkezik vizes, nedves mocsárrétekkel, láprétekkel. Korábban a rétek szegélyében, legalább részben, szélesebb rekettrefűzes szegély védte a szántó felől beszűrődő vegyszerek ellen a rétek növényzetét. Az elmúlt évben a cserjéket kivágták, így most az érintkezés közvetlen. Kiskert és telephely esetében vegyszerhasználat körütekintő használata, kockázatok minimalizálása elvárható a védett területen. A szántók kezelésének előírásait a közeli illetve szomszédos élőhelytípusok védelmének kívánalmai határozzák meg, tehát érintett az összes jelölő élőhelytípus (6250, 6410, 6430, 6510, 91E0)

3.2.1.12. Forrásmohás csatornák

(a) Kezelési egység kódja: KE-12

(b) Kezelési egység meghatározása: A források, gyors folyású patakok hínárnövényzete - 3260 Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások *Ranunculus fluitantis* és *Callitriche-Batrachion* növényzettel élőhelyet a forrásmoha (*Fontinalis antipyretica*) előfordulása jelzi. Pontszerűen és egy-egy csatornában nagyobb szakaszon fordul elő. Időszakos kiszáradást is túléli. A csatornák kotrása esetén állományait kímélni kell. Ilyen munkák Natura 2000 hatásbecsléstől függően engedélyezhetők, aktuális előfordulásukat a hatásbecslés során fel kell mérni.

(c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusa (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

Aa - Források, gyors folyású patakok hínárnövényzete.

Natura 2000 élőhely:

3260 - Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások *Ranunculus fluitantis* és *Callitriche-Batrachion* növényzettel

Nem tipikusan gyors folyású patakok találhatók a területen, de növényzetük alapján egyértelműen besorolhatók a Natura 2000 élőhelytípusba. Kis kiterjedésük és nem tipikus előfordulásuk miatt nem tekinthetők szignifikánsnak.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok:

Fontos a csatornák viszonylagos zavartalanságának és kellő vízszintjének megőrzése.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A jellemző gazdálkodási formára vonatkozó, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési forma nem létezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A vízfolyásokra természetes és természetközeli állapotú partjaira vonatkozik az 1996. évi LIII. törvény 16. §-a.

b) Önkéntesen vállalható előírások

A természetvédelmi kezelés részeként érvényesíthető önkéntesen vállalható előírás nincsen.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Pályázati forrásból elképzelhető a terület érintett és ahhoz hasonló hidroökológiai állapotú vízfolyásainak medermorfológiai fejlesztése, kanyarok kialakítása, egyszerű vízvisszatartó műtárgyak telepítése. Az így fokozódó természetesség idővel szignifikánssá teheti az élőhelytípus jelenlétét a területen, így az jelölő típusná válhat.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület szennyezettségének megelőzése fontos az élőhelytípus védelme érdekében.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Az élőhelytípus jellemzően nem erdei termőhely, így az erdőtelepítés kérdése indifferens.

(i) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Kis kiterjedésben, kevés lokalitásban előforduló, ráadásul a típusra (3260 - Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások *Ranunculion fluitantis* és *Callitriche-Batrachion* növényzettel) nézve nem tipikus előfordulások ezek. Jelenlétük jótékonyan növeli a terület élőhelyi és faji diverzitását egyaránt, így megőrzésem mindenképp kívánatos. A szignifikánssá tétel érdekében nem csupán megőrzésük, de területüknek növelés is szükséges, amely élőhelyrekonstrukciós beavatkozásokat tesz szükségessé. Megfelelő élőhelyfejlesztésekkel elérhető a típus jelenlétének, ezen keresztül pedig természetvédelmi jelentőségének növekedése.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Javaslat a vízkészlet megőrzésére, pótlására élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés tervezéséhez

Jelenleg a területen az év nagyobb részében érvényesülő szabályozatlan leszívó hatás érvényesül, amelyben a víz megtartásának lehetőségei nem kerültek beépítésre.

A vízkészlet megőrzése a Pécsi-sík kjTT központi területein kiemelt fontossággal bír valamennyi jelölő és nem jelölő élőhely szempontjából is.

A Pécsi-sík központi része éppen kb. a Natura 2000 terület központi része lefolyástalan terület. A kijelölés előtt évtizedekkel korábban kiépített árokrendszer létesítésekor a természet-megőrzési szempontok még nem merültek fel, ezért a belső területek vízkészletének megőrzése érdekében sem készültek műtárgyak. A létesített kisebb-nagyobb árkok medrei így túl mélyre kerültek, vagy az idők során egy kritikus határ alá süllyedtek, esetleg ismétlődő mederkotrások is történtek. Ha a talajvíz magasabban tartható lenne, az nem csak a Natura 2000 terület fenntartására, hanem az egyes, főleg vízigényes fafajokkal erdősült, üzemtervezett erdők növekedésére, hozamára is kedvezően hatna.

A terepi bejárások alapján felmerült lehetséges megoldások a vízkészlet biztosításának lehetséges forrására:

- A téli-tavaszi olvadékvizek megtartása. A lehetséges módja: a lecsapoló árokrendszer kifolyásainak elgátolása, ezzel a Natura 2000 területeken belül tartott víz a legkevésbé veszélyes a környező szántóföldekre. A leginkább természetes hatású, mivel az évszakok természetes vízborítását követi a vízmozgás. Technikailag a legegyszerűbben kivitelezhető megoldás.
- A Pécsi-vízen levonuló nagyvizek beengedése a Natura 2000 területre. Lehetséges módja: a Pécsi-vízen már létező zsilip használata. A vízfolyást kezelő víztársulat jogosult a beavatkozásra, ezért a művelet csak alkalmi jellegű, természetvédelmi megfontolásoktól függetlenül is megtörténik, ha az árhullámok levezetése szükségessé teszi a túlterhelt töltések mentesítését.
- Az átfolyó vízfolyások vízének „beterelése” a Natura 2000 terület belső területeire. Lehetséges módja: a víz visszatartását szolgáló, egyszerű zsilipek telepítése és vízmennyiség megtartása az április-június közötti időszakban. Az É-D irányban átfolyó kisvizek; a Keszű-Kökény-vízfolyás más néven Málomi-vízfolyás egész évben, a Gyódi patak, Zsid patak, Zóki-vagy más néven Cserkúti-árok, a Pécsi vízbe a Mecseki források által táplált időszakos, névtelen vízfolyások vizei időszakosan a szükséges mértékig feltölthetnék a Natura területek vízkészleteit. Jelenleg ezek a természetes „vízadók” inkább vízelvezető csatornaként működnek.

A fejlesztések megvalósítása során megfontolásra javasolt: a Natura 2000 területtel határosan, 2-3 olyan, kisebb, szántóként művelt ingatlan található, melyek időszakosan belvizesek. Ezek eleve mélyfekvésű területek. Vizes rétek vagy legelők voltak, szántó művelésbe vonásuk kockázatos volt. Az esetleges optimális tavaszi vízmegtartást nem szabad e területek vízmentességére alapozni.

Javaslat cserjésedés visszaszortására élőhelyrekonsztrukció keretében

A kijelölt területen a gyepek művelési ágú (jelölő élőhelyekben gazdag) területek jelentős cserjésedése tapasztalható. Terepi tapasztalatok és a Google Earth 2004-ig feldolgozott légifotó sorozatok adatai alapján ezek a gyepek a kijelölést követően, az elmúlt 10 év során cserjésedtek be, vagy gyorsult fel cserjésedésük, ezért gyeppé visszaállításukra minden esély megvan. Mielőbbi beavatkozás szükséges azokon a területeken elsődlegesen, ahol a fiatal cserjésekben a gyepek még jó eséllyel visszafordítható. Részletes leírás a kezelési egységeknél olvasható. A cserjésedés visszafordításának kidolgozása, tulajdonosok értesítése, támogatás pályázat keresése javasolt. Összefüggőbb galagonyacserjés állományok esetében a gyepek visszaállításához több éves visszatérő kezelés szükséges. Terjedésük kezelés hiányában felgyorsul, teljes záródásuk a Natura 2000 élőhelyek csökkenését okozza, ami a kijelölés céljaival ellentétes.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület egyetlen jelölő növényfajának védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján a lápi és mocsári magaskórós élőhelyek megfelelő kezelésével (kíméletes kaszálás, ahol nem szükséges a rendszeres kezelés mellőzése). A jelölő faj (kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)) az enyhe bolygatásra populációnövekedéssel reagál, ennek ellenére nem ajánlott élőhelyének bolygatása populációjának növelése érdekében.

A Pellérdi-rétek egységen nagyszámú szibériai nőszirm (*Iris sibirica*) populáció tenyészik, az ennek megfelelő állapotban tartásához szükséges intézkedések a helyt adó rétek (KE2) kezelésénél szerepelnek.

Kiemelkedő a Nagypáti-dombok gyapjas gyűszűvirág (*Digitalis lanata*) populációjának fontossága is, amely populáció megőrzéséhez szintén nem szükségesek az érintett kezelési egység (KE3) kezelési javaslatainál megfogalmazottakon túli intézkedések.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Kutatás: A terület élőhelyei, védett növényfajai, valószínűleg zoológiai értékei, és az ismert korábbi adatokhoz képest változásai még mindig nem kellően feltártak, ismertek. Javasolt átfogó botanikai-zoológiai, leíró jellegű kutatás a területen.

Monitorozás: A terület természetes vízháztartás változásának és a változások hatásának nyomon követése indokolt. Információkkal szolgálna az élőhelyrekonstrukcióként javasolt, tervezendő és megvalósítandó vízrendezés-vízmeztartás kidolgozásához. Vízrendezés utáni monitorozás szintén javasolt a különböző élőhelyeken. Az ehhez szükséges mérések a talajvíz szintjének állandó nyomon követését jelentik, amely az általánosan alkalmazott talajvíz mérő állomások kialakításával technikailag könnyen megoldható.

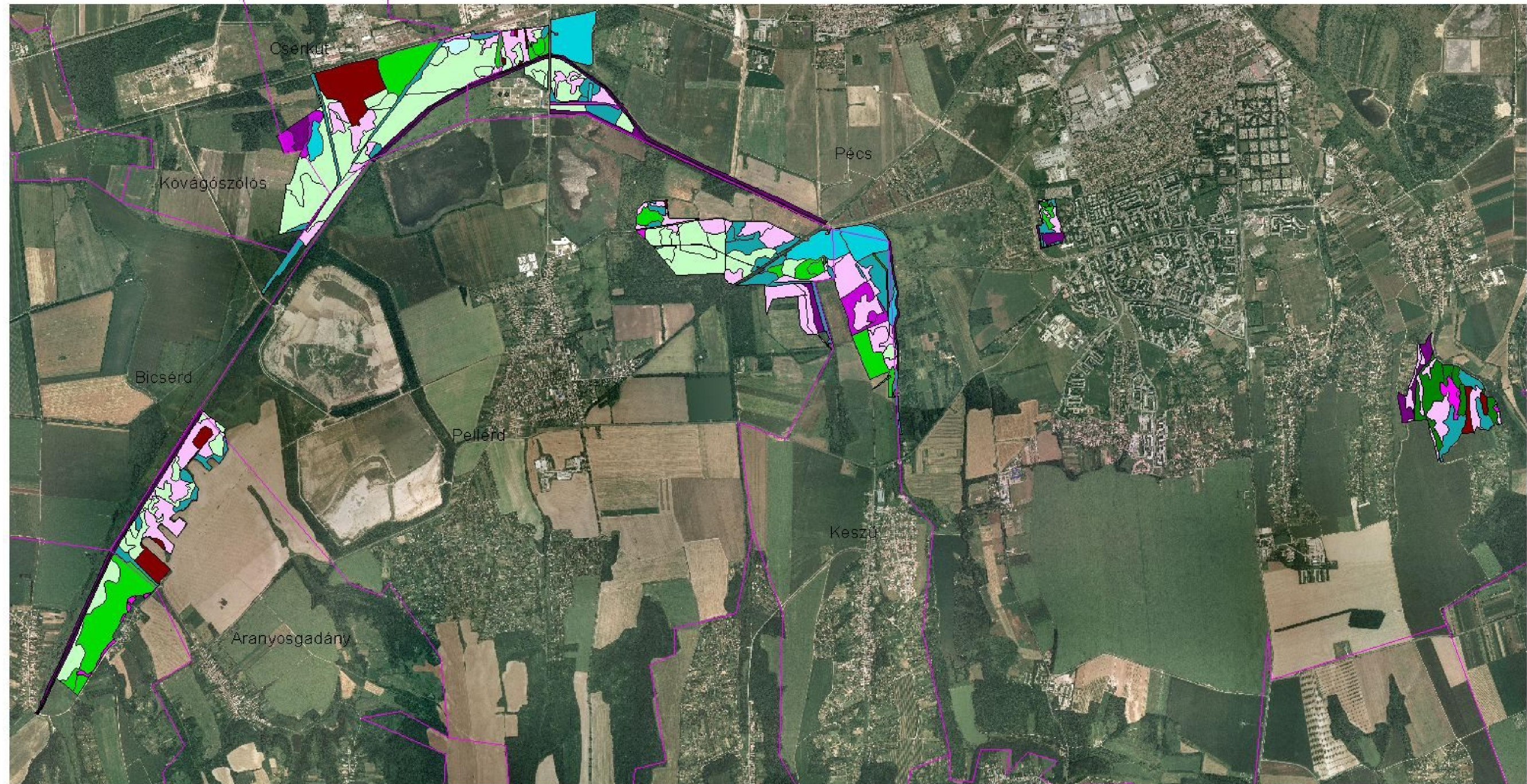
3.2.5. Mellékletek

A HUDD20066 Pécsi sík kezelési egységeinek térképe

Kezelési egységek

KE-1	KE-7
KE-2	KE-8
KE-3	KE-9
KE-4	KE-10
KE-5	KE-11
KE-6	KE-12

A HUDD20066 Pécsi sík kjTT
kezelési egységeinek térképe
M 1:30 000



Alaptérké: Magyarország légifelmérése 2005



600 0 600 1200 Meters

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A terület fenntartását alapvetően a Natura 2000 hálózatról szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet határozza meg.

A tervezési terület részben ex lege láp védett természeti terület - 181,64 ha-on - így ezeken a részeken az 1996. évi LIII. törvény rendelkezései az irányadók.

A Natura 2000 terület síkon elterülő, Pécs közigazgatási területére eső része helyi védelem alatt áll, így a Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 23/2011. (V. 31.) Pécs helyi jelentőségű védett természeti értékeiről szóló önkormányzati rendelet is irányadó.

A terület teljes egészében része a NÖH magterületének.

A terület túlnyomó részt, annak közel háromnegyedében magánterület, amely alapjaiban határozza meg a kezelési javaslatok megvalósíthatóságát. Fontos, hogy ez a körülmény nem csupán a támogatások fejében vállalható önkéntes előírások alkalmazhatóságát határozza meg, hanem az esetleges pályázati részvétel lehetőségeit, annak szándékát is alapjaiban befolyásolja.

A terület állami tulajdonú területeinek nagy része a Nagypáti-dombok területén honvédelmi rendeltetésű - e célból huzamosabb ideje nem használt, kezeletlen - terület.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások tartoznak ide.

A területen érintett MEPAR blokkok száma 23, összesen 675,54 ha területtel, melyből 457,96 ha a támogatható terület.

Ismereteink szerint a terület magántulajdonosainak csak kisebb hányada vesz igénybe terület alapú támogatást Natura 2000 jogcímen, így az önkéntesen vállalható előírások gyakorlati alkalmazhatósága viszonylag csekély.

1. Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések, csak igénylés esetén jár.

– A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepeire vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján, ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe.

– A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben levő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől a faállomány korától és összetételétől függ.

2. Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások.

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (AKG) közül az ország egész területén igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos (a 2009-2014 közti időszakban) rendelkezései alapján érhetők el. Az AKG tehát középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer.

Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

3. Nem termelő mezőgazdasági beruházások önkéntesen igénybe vehető támogatások.

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjólét értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése).

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt, miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Gyepeknél a területalapú támogatáson kívül az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok támogatása esetén javasolt az extenzív gyepgazdálkodás vagy az ökológiai gyepgazdálkodás célprogramokat igénybe venni.

A jelenlegi támogatási rendszer a legeltetés esetére kötelezően előíró tisztító kaszálás, és a kaszálás esetére előíró, legalább évi kétszeri kaszálás esetében egyértelműen ellentétesek a természetvédelmi érdekekkel. Mindkettő fajszegény, bár agrotechnikai szempontból ápoltnak tűnő kaszálók kialakulását eredményezi, ami gyökeresen ellentétes a Natura 2000 célkitűzésekkel. A kaszálatlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják, az ellenőrizhetőség és a tényleges hatássóság azonban ezt nem indokolja, legalább ilyen létjogosultsága van a parcella közepi lábon hagyott növényzetnek is.

A javasolt változtatás mind az extenzív, mind az ökológiai legeltetés esetén, a magas természetességű gyepeknél, a kaszálás kötelező voltának eltörlése, az extenzív és ökológiai kaszáláskor az évi kétszeri kaszálás tiltása, kivéve, ha egyeztetés történik a terület természetvédelmi kezelőjével, az illetékes nemzeti park igazgatósággal.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az

értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást.

Fontos lenne a nem művelt területek agrártámogatására és nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is. pl. gyepterület elnádásodásakor.

Elsődleges érdek, hogy az állami erdőgazdálkodók is igénybe tudják venni a Natura 2000-es támogatást az itt lévő erdők után, mivel a természetvédelmi javaslatok csak így érvényesülhetnek teljes körűen.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési területen pályázati forrásból (KEHOP, LIFE/LIFE+) indítására vagy abban való részvételre van leginkább lehetőség.

Az elérhető forrásokból a Pellérdi-rétek vízellátása jól megoldható lenne, ami hosszútávon biztosíthatná a terület értékeinek fennmaradását.

A területen jelenleg futó vagy tervezett természetvédelmi célú pályázat nincsen.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A projekttervben elfogadottak szerint a következő kommunikációs eszközök elvégzése volt várható:

- **jegyzőkönyvezett terepbejárás** (önkormányzati hirdetmény illetve közvetlen megkeresés alapján az érintettek és érdeklődők az ügyfél vezetése mellett megtekintik a területet és megismerik az alapvető értékeket, célokat, emellett egyeztetésre is lehetőség nyílik)

megvalósulása: a terv egyeztetési változatának bemutatásakor csekély érdeklődés mutatkozott, a jelen lévők nem tartottak igényt a terepi bejárás megtartására

- **lakossági fórum** (részletes beszámoló a lakosság, az érintett gazdálkodók, és más érintettek számára a fenntartási terv készítésének addigi eredményeiről, véleménynyilvánítás biztosítása)

megvalósulása: A 2014. augusztus 22-én megtartott fórumra 18 meghívót és tájékoztató levelet küldtünk az érintett hatóságok, érdekképviselői szervek és nagyobb arányban érintett tulajdonosok számára. A részvétel sajnálatos módon rendkívül csekély volt, a nemzeti park igazgatóság jelen lévő képviselőt leszámítva 2 tulajdonos és egy társadalmi szervezet képviselője vett csupán részt. A fórumon bemutatásra került a terv, a felmerülő kérdéseket pedig megvitaták a jelenlévők. Az eseményről jelenléti ív és jegyzőkönyv készült.

- **önkormányzati közzététel**, (a fenntartási terv eredményeinek elérhetősége, a mind szélesebb körű ismertség, nyilvánosság és véleménynyilvánítás biztosítása);

megvalósulása: A lakossági fórumra történő meghívással egyidőben az önkormányzatoknak küldött megkeresés alapján önkormányzati hirdetmények kerültek elhelyezésre a hivatalokban a megfelelő tartalommal, összesen 5 önkormányzaton, amely tartalmazta a fórummeghívót, a terv elérhetőségét.

- **érintettek tájékoztatása** levélben vagy e-mailban történő megkeresése.

megvalósulása: A következő fejezetben felsorolt címzettek számára a tájékoztató és egyeztető fórumra szóló meghívó kiküldésre került, összesen 18.

- **weboldal fenntartása** aktuális információkkal és az elkészült anyagokkal

megvalósulása: a terv készítése során folyamatosan kerültek fel az elkészülő anyagok a <http://ddnp.nemzetipark.gov.hu/natura-2000-fenntartasi-tervek> webcímre a megfelelő alfejezet alá, legkésőbb az egyeztetésre szóló meghívások kiküldéséig, hogy az érdeklődők onnan előzetesen letölthessék és így a fórumra tájékozottan érkezhessenek.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

címzett	érintettség	cím
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	területileg illetékes nemzeti park igazgatóság	7625 Pécs, Tette tér 9.
Dél-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7621 Pécs, Papnövelde u. 13-15.
Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	Pécs, Köztársaság tér 7, 7623.
Pécsi Bányakapitányság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7623 Pécs, József A. u. 5.
Baranya megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7634 Pécs, Kodó dűlő 1. baranya-nti@nebih.gov.hu
Baranya megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7633 Pécs, Lázár Vilmos u. 12.
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Baranya megyei Igazgatósága	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv	7622 Pécs, Nagy Lajos király útja 9., III. em.
Pécsi Körzet Falugazdász Iroda	falugazdász	7623 Pécs, Rákóczi u. 30.
Aranyosgadány Önkormányzata	érintett önkormányzat	7671 Aranyosgadány, Kossuth L. u. 25.
Cserkút Önkormányzata	érintett önkormányzat	Cserkút, Alkotmány utca 8., 7673
Keszü Önkormányzata	érintett önkormányzat	Keszü, Petőfi utca 24., 7668
Pellérd Önkormányzata	érintett önkormányzat	7831 Pellérd, Fő tér 4.
Pécs Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal	érintett önkormányzat	7621 Pécs, Széchenyi tér 1.
Nyugat-Mecsek TF Vadásztársaság	érintett önkormányzat	7634 Pécs, Darázs dűlő 4.
Mecsekalja	érintett önkormányzat	7632 Pécs, Móra Ferenc u. 117

Vadásztársaság		
Pécsudvard Környéki FTK	érintett önkormányzat	7634 Pécs, Bolgár köz 29.
Vertike Zsolt	gazdálkodó	
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya megyei Helyi Csoport	érintett helyi civil szervezet	7622, Pécs, Siklósi út 12.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett?	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan?
Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Tájékoztatás levélben, meghívás egyeztetésre, fórumra	nem			
Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Tájékoztatás levélben, meghívás egyeztetésre, fórumra	nem			
Pécsi Bányakapitányság	Tájékoztatás levélben, meghívás egyeztetésre, fórumra	igen, levélben	egyetért a terv tartalmával		
Tolna megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Tájékoztatás levélben, meghívás egyeztetésre, fórumra	igen, levélben	egyetért a terv tartalmával		
Baranya megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Tájékoztatás levélben, meghívás egyeztetésre, fórumra	nem			

3. Mellékletek

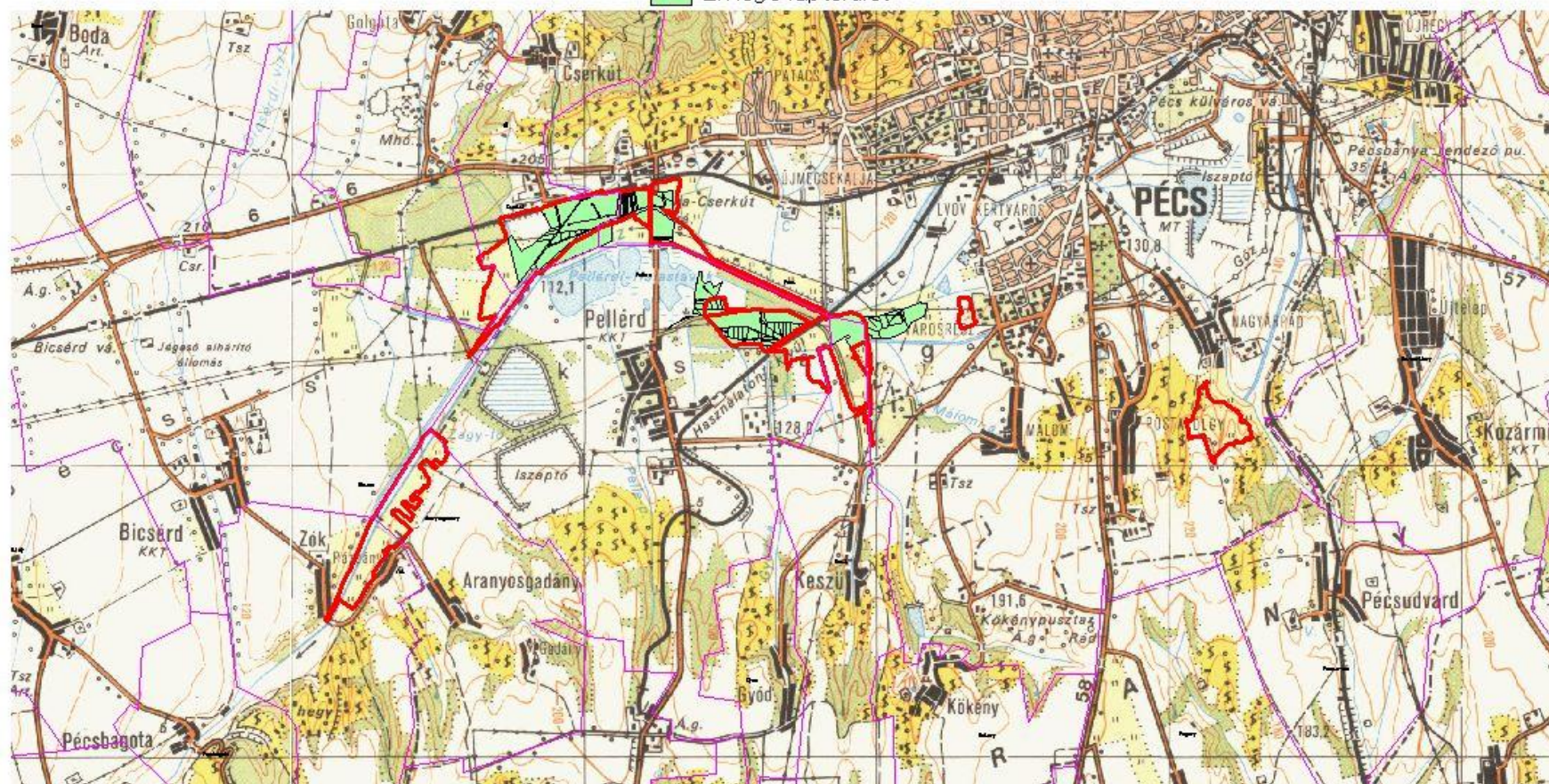
Térképek

1. *Térkép*: A tervezési terület áttekintő térképe
3. *Térkép*: A tervezési terület előhelytérképe 4 lapon

1. térkép

A HUDD20066 Pécsi sík kjtT
átnézeti térképe
M 1:75 000

- Közigazgatási határ
- Natura 2000 terület
- Ex lege lápterület



Alaptérkép: EOTR 1:100 000 topográfiai térkép



1000 0 1000 2000 Meters



A HUDD20066 Pécsi sík kJTT élőhelytérképe jelmagyarázata

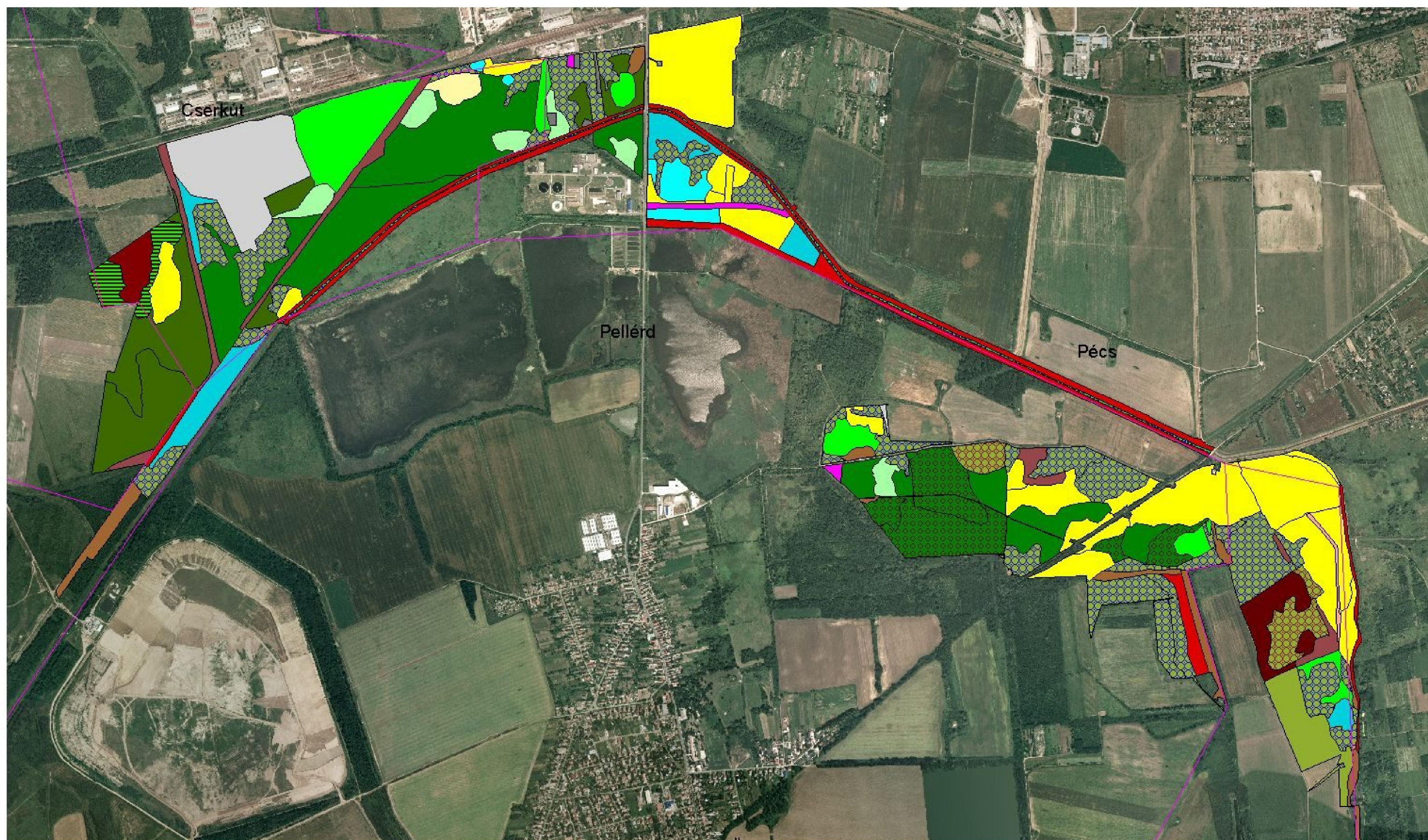
Közigazgatási határok



Élőhelytípusok

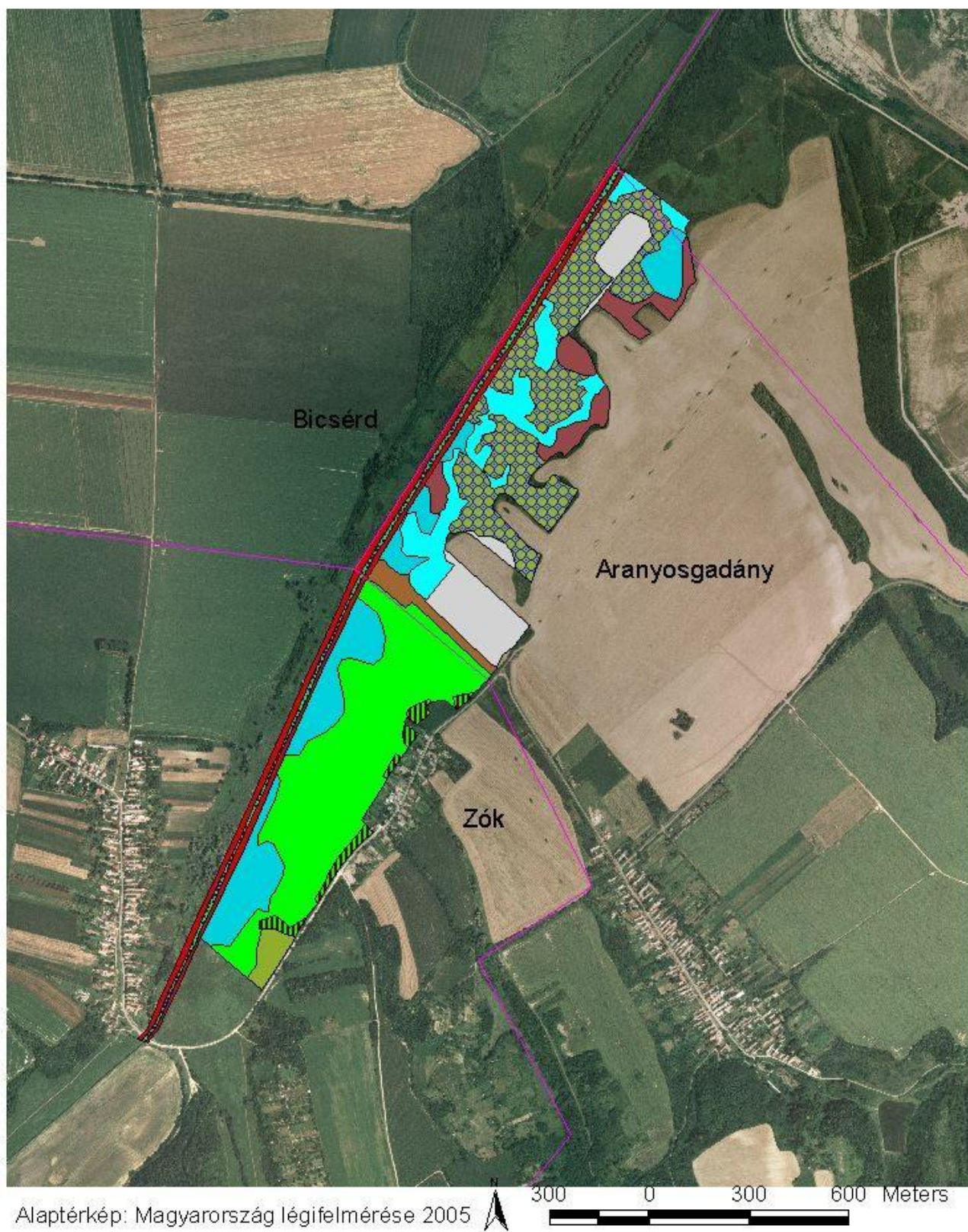
-  Aa - Források, gyors folyású patakok hínárnövényzete (3160)
-  B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
-  B5 - Nem zsombékoló magassárrétek
-  D2 - Kékperjés láprétek (6410)
-  D34 - Mocsárrétek (6440)
-  D5 - Patakparti és lápi magaskórósok (6430)
-  D5xJ2 - Patakparti és lápi magaskórósok láp-
és mocsárerdő foltokkal (6430)
-  D6 - Ártéri és mocsári magaskórósok,
árnyas-nyirkos szegélynövényzet (6430)
-  E1 - Franciaperjés rétek (6510)
-  H5a - Lőszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (6250)
-  J1a - Fűzlápok, lápcserjések (6410)
-  J2 - Láp- és mocsárerdők (6410)
-  OB - Jellegtelen üde gyepek
-  OC - Jellegtelen száraz vagy félszáraz gyepek
-  OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
-  P2a - Üde és nedves cserjések
-  P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
-  P3 - Újonnan létrehozott, őshonos fafajú fiatal erdősítés
-  RA - Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok
-  RB - Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
-  RC - Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
-  RDb - Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos
és vegyes erdők
-  S6 - Nem őshonos fafajok spontán állományai
-  T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
-  T9 - Kiskertek
-  U8xB1a - Nádas csatornák

3. térkép
A HUDD20066 Pécsi sík kJT
előhelytérképe 1. lap
M 1:15 000

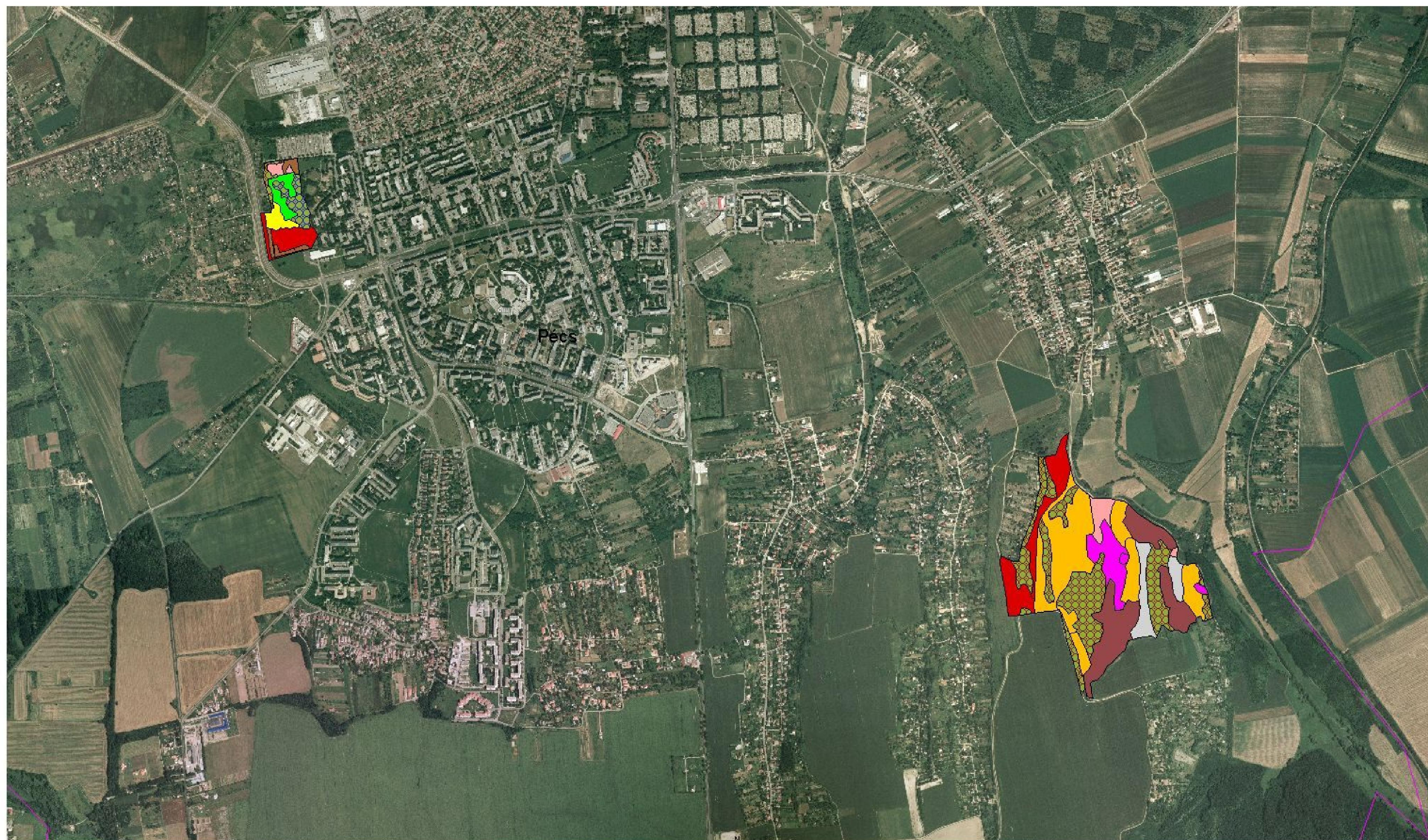


Alaptérkép: Magyarország légifelmérése 2005

3. térkép
A HUDD20066 Pécsi sík kJT
előhelytérképe 2. lap
M 1:15 000



3. térkép
A HUDD20066 Pécsi sík kjtT
előhelytérképe 3. lap
M 1:15 000



Alaptérkép: Magyarország légifelmérése 2005



300 0 300 600 Meters